

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 27 december 2022

Mål nr

B 5404-22

PARTER

Klagande

VB

Ombud och offentlig försvarare: Advokat AB

Motpart

Riksåklagaren

Box 5553

114 85 Stockholm

SAKEN

Grovt rattfylleri

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Hovrätten för Västra Sveriges dom 2022-07-18 i mål B 4117-22

DOMSLUT

Högsta domstolen fastställer hovrättens domslut.

AB ska få ersättning av allmänna medel för försvaret av VB i Högsta domstolen med 12 618 kr. Av beloppet avser 10 094 kr arbete och 2 523 kr 50 öre mervärdesskatt. Staten ska svara för kostnaden.

YRKANDE I HÖGSTA DOMSTOLEN

VB har yrkat att Högsta domstolen ska döma honom för rattfylleri av normalgraden och i varje fall lindra påföljden.

Riksåklagaren har motsatt sig att hovrättens dom ändras.

DOMSKÄL

Bakgrund

1. Natten till den 1 maj 2022 körde VB, som var 15 år, sin A-traktor på länsväg 760 i Varbergs kommun. A-traktorn var en ombyggd personbil, en silverfärgad Mercedes-Benz E220 CDI från 2005.
2. Av utredningen framgår att VB under bilfärden vinglade över vägbanan, så att mer än halva fordonet kom in i det motsatta körfältet. Sedan polisen hade ingripit togs ett alkoholutandningsprov på honom. Enligt detta var alkoholkoncentrationen i hans utandningsluft 0,55 milligram per liter. VB hade då kört 1,5 kilometer och var på väg hem, en sträcka på totalt fyra kilometer. På platsen förekom ingen annan trafik.

3. VB erkände och godtog ansvar för rattfylleri men motsatte sig att dömas för grovt rattfylleri. Tingsrätten dömde honom för grovt rattfylleri och bestämde påföljden till 30 timmars ungdomstjänst. Hovrätten har fastställt tingsrättens domslut.

Rattfylleri och grovt rattfylleri

4. Den som för ett motordrivet fordon efter att ha intagit alkohol i så stor mängd att alkoholkoncentrationen under eller efter färden uppgår till minst 0,2 promille i blodet eller 0,10 milligram per liter i utandningsluften döms enligt 4 § trafikbrottslagen (1951:649) för rattfylleri till böter eller fängelse i högst sex månader.

5. Om rattfylleribrottet är att anse som grovt, ska föraren enligt 4 a § dömas för grovt rattfylleri till fängelse i högst två år. Vid bedömning av om brottet är grovt ska särskilt beaktas om (1) föraren har haft en alkoholkoncentration som har uppgått till minst 1,0 promille i blodet eller 0,50 milligram per liter i utandningsluften, (2) föraren annars har varit avsevärt påverkad av alkohol eller (3) framförandet av fordonet har inneburit en påtaglig fara för trafiksäkerheten. Även om de angivna kvalifikationsgrunderna ska beaktas särskilt, ska hänsyn tas till samtliga omständigheter vid bedömningen av brottets allvar.

Rattfylleri med bil eller med moped

6. När en förare har haft en alkoholkoncentration som överstiger gränsvärdena i 4 a § trafikbrottslagen, har det för rubriceringen av brottet betydelse vilket slags fordon som fördes. Detta hänger samman med de risker för

trafiksäkerheten som rattfylleri med en viss fordonskategori typiskt sett innebär.

7. Ett rattfylleribrott med bil bedöms sålunda regelmässigt som grovt när gränsvärdena i 4 a § har överskridits. Det finns ett visst utrymme för att ändå hänföra rattfylleribrottet till normalgraden av rattfylleri enligt 4 §. Ett undantagsfall, där omständigheterna kan anses som tillräckligt mildrande, kan vara om föraren har vidtagit en strängt begränsad trafikuppgift, exempelvis parkerat om en bil eller flyttat den en mycket kort sträcka på en plats där det inte funnits någon annan trafik (jfr t.ex. ”Körningen på parkeringsplatsen” NJA 2003 s. 67). Samma princip tillämpas vid rattfylleri med motorcykel.

8. I fråga om rattfylleribrott med moped gäller däremot som princip att, om det inte föreligger försvårande omständigheter av betydelse för trafiksäkerheten, brottet hänförs under normalgraden av rattfylleri även när alkoholkoncentrationen överstiger gränsvärdena i 4 a § (se ”Mopeden” NJA 1995 s. 232 och ”Klass I-mopeden” NJA 2012 s. 191). Detsamma gäller för rattfylleribrott med s.k. mopedbil (se ”Mopedbilen” NJA 2019 s. 684). En mopedbil får ha en högsta vikt på 425 kg och får köras i högst 45 kilometer i timmen.

Rattfylleri med A-traktor

9. Också vid bedömningen av frågan hur man ska se på rubriceringen av ett rattfylleribrott med A-traktor är det naturligt att knyta an till de risker för trafiksäkerheten som en gärning av detta slag allmänt sett utgör.

10. En A-traktor är en personbil, lastbil eller buss som är ombyggd till en traktor. Den ursprungliga fordonstypens vanliga förarhytt eller ursprungliga karosseri ska finnas kvar. Ombyggnaden ska göras så att den högsta hastighet som fordonet kan köras i är 30 kilometer i timmen på horisontell väg. För att få föra fordonet krävs som lägst AM-behörighet, dvs. körkort för moped klass I. Omfattande föreskrifter har beslutats för fordonskategorin och fordonets användning (se främst Vägverkets föreskrifter VVFS 2003:19).

11. Trots den låga konstruktiva hastigheten utgör rattfylleribrott med A-traktor typiskt sett en påtaglig risk i trafiken. Detta beror särskilt på det förhållandet att fordonet – i egenskap av en ombyggd bil – har en avsevärd storlek och tyngd. En olycka med en A-traktor kan därför få allvarliga skadeföljder, inte minst med tanke på den försämrade omdömesförmåga och reaktionsförmåga som onykterhet brukar ge. I sammanhanget kan noteras att A-traktorn i målet hade en tjänstevikt på över 2 000 kg.

12. Mot den bakgrunden framstår det som följdriktigt att rubriceringen av ett rattfylleribrott med A-traktor görs utifrån samma princip som den som tillämpas vid ett rattfylleribrott med bil. Ett rattfylleribrott med A-traktor är alltså regelmässigt att bedöma som grovt när förarens alkoholkoncentration överstiger gränsvärdena i 4 a § trafikbrottslagen, såvida det inte rör sig om ett undantagsfall med förmildrande omständigheter.

Bedömningen i detta fall

13. VB hade en alkoholkoncentration i sin utandningsluft om 0,55 milligram per liter. Alkoholkoncentrationen överskred alltså gränsvärdet för grovt rattfylleri i 4 a § trafikbrottslagen. Detta ska särskilt beaktas vid bedömningen

av rattfylleribrottets allvar. Omständigheterna kan inte anses förmildrande. VB ska därför dömas för grovt rattfylleri.

14. Som tingsrätten och hovrätten funnit bör påföljden bestämmas till 30 timmars ungdomstjänst.

I avgörandet har deltagit justitieråden Gudmund Toijer, Johnny Herre, Dag Mattsson (referent), Cecilia Renfors och Jonas Malmberg
Föredragande har varit justitiesekreteraren Sandra Lundgren